

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

Tiszaadony

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

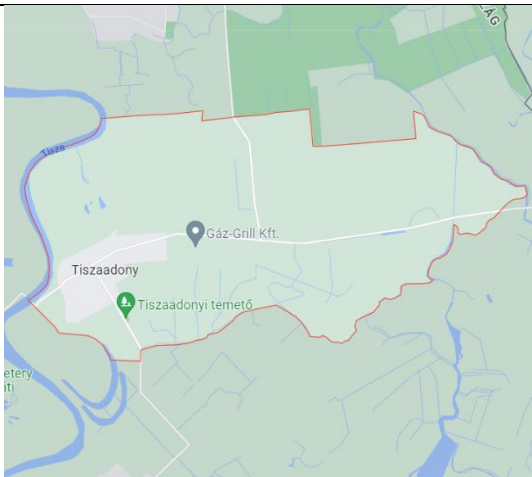

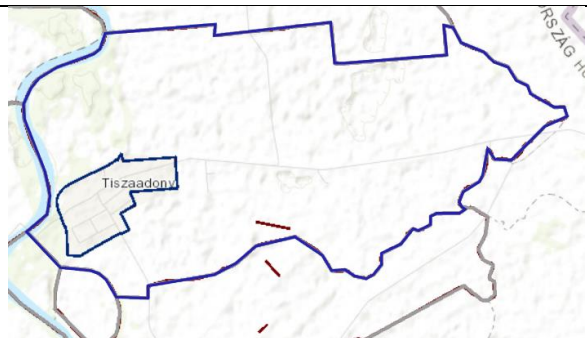
Tiszaadony

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Vásárosnamény járás

Szervezet neve:

Dátum:

	<p>Terület: 16 km² Lakónépesség: 663 fő Jogállás: község Járás: Vásárosnaményi Megye: Szabolcs-Szatmár-Bereg</p> <p>Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: IGEN</p> <p>Jelentős munkanélküliséggel sújtott település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: NEM</p>
<p>Település térképe</p>	<p>Jogosultság adatok</p>
	
<p>Eladósodottság-térkép</p>	<p>Szegregátum-térkép</p>

ADATTÁBLA

	KSH adata	HELYI BECSLÉS
Település neve	Tiszaadony	
Megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg	
Járás	Vásárosnamény	
Programba vonás köre	4	
Szervezet neve		
Lakosságszám (2021)	658	658
Lakosságszám változása 2021/2012 (%)	101%	101%
15 év alattiak aránya (2021)	15,3%	15,3%
15 év alattiak létszámának változása 2021/2012 (%)	75%	75%
60 éves és idősebbek aránya (2021)	24%	24%
60 éves és idősebbek létszámának változása 2021/2012 (%)	107%	107%
Lakásszám (2011)	260	225
Üres lakások száma (2011)	37	37
Lakosság száma a szegregátumban (2011)	0	0
Lakásszám a szegregátumban (2011)	0	0
Lakosság száma szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	0	0
Lakásszám szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	0	0
Lakások száma (2019)	260	225
Közüzemi vízhálózatba kapcsolt lakások száma (2019)	224	224
Közcsatornába bekötött lakások száma (2019)	0	0
Áramszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	249	225
Gázszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	150	140
WC nélküli lakások száma (2011)	91	91
Vályogházak alapozás nélkül (2011)	16	60
Egy szobára jutó lakó (2021)	1	2,5
Egy főre jutó szja alap, Ft (2019)	493829 Ft	493829 Ft
Egy főre jutó szja alap eltérése a hasonló helyzetű települések átlagától,% (2019)	110%	110%
Medián lakásár, Ft (2019 és 2020 adásvételei alapján)	814500 Ft	385000 Ft
Lakástranzakciók száma (2019 és 2020 évek összesen)	9	5
Kiinduló kvóta érték kerekítve	4	4

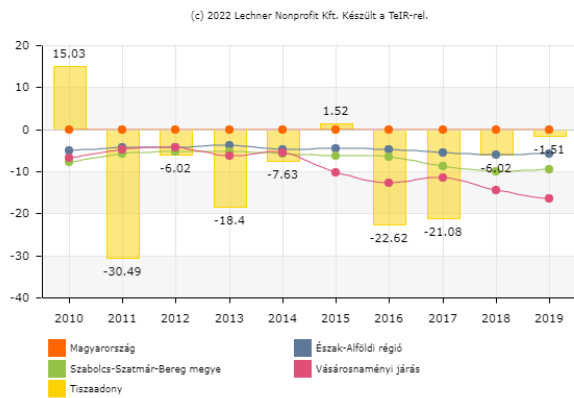
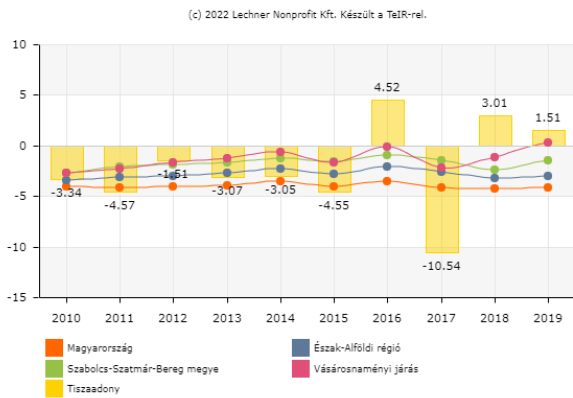
1. A település leírása

1.1. A település pozíciója

Tiszaadony Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, az ukrán-magyar határ közelében, Vásárosnaménytől – a járás központjától – északra, 15 km-re, a Tisza bal partján Tizsakerecseny és Barabás között fekszik. A megyeszékhelytől 75 km-re fekszik. Vasút hálózattal nem rendelkezik. A településen a Tisza folyón komp működik, mely összeköttetést biztosít a Beregi és a Felső szabolcsi területekkel, Aranyosapáti és Tiszaadony között. A legközelebbi vasútállomás, kórház, rendőrkapitányság Vásárosnaményban van. A településen óvoda helyben, általános iskola Tizsaszalkán a Baptista Szeretetszolgálat fenntartásában működik. Háziorvosi és védőnői szolgálat Tizsakerecsennyel közösen, de helyben heti 2 alkalommal történő rendeléssel vehető igénybe. Fogorvosi és gyógyszerári szolgáltatás szomszédos településeken (Tizsakerecseny, Tizsaszalka) érhető el. A településen egy vendéglátó egység és 2 élelmiszer bolt található.

A település első említése a 13. századból való, egy adománylevélből, amely forrás általánossá vált a későbbiekben. A falu sohasem volt nagy, ritkán haladta meg az 500 főt a lélekszáma. A határmegvonások után az ország keleti periferiájára került, és sorsa hasonlóvá vált a környező településekéhez. A Tisza holtágai, árvizes területei és kialakított rétjei nem segítették a mezőgazdaság felvirágozását, másrészt, igazi központ nélkül maradt a térség. A határ közelsége az, amely áldás és átok is egyben. Egyrészt, a 21. századra az ukrán és kárpátaljai magyar munkaerő jobb munkaerő a helyinél, másrészt, az ingatlanpiac és a betelepülés is megugrott, így településképileg ezek a falvak rendezetté váltak. Az előregedés és elnéptelenedés helyett a települések lélekszáma stagnálni, vagy kevésbé rohamosan kezdett fogyni.

A település lakossága az elmúlt időszakban jelentősen nem változott, lakosság száma az elmúlt évtizedben 660 fő körül ingadozott, az állandó népessége 675 körül mozgott. A születési ráta alacsonyabb az elhalálozásnál, a 6 éven aluli gyermekek száma csökkenő tendenciát mutatott az elmúlt öt évben.

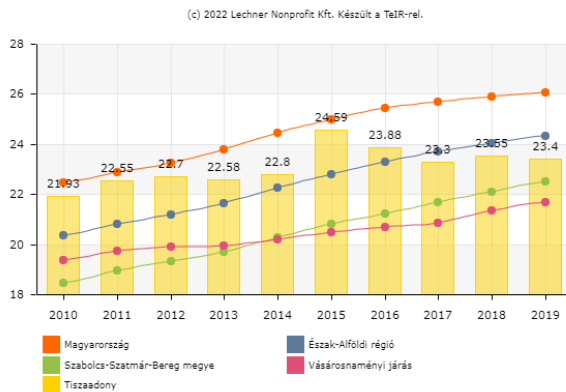
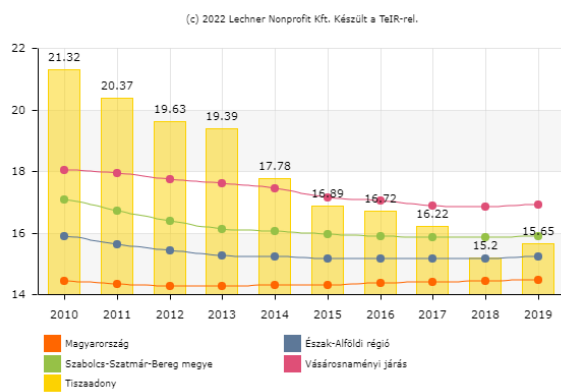

1. ábra: A természetes szaporodás, fogyás és a vándorlási egyenleg (ezrelék)

forrás: TEIR

A 65 év felettiak évről-évre nagyobb számban vannak a településen, mint a 14 év alatti lakosság. A faluban az elvándorlás évről-évre magasabb, mint az odavándorlás. Elsősorban a fiatalok és a középkorú, gyermekes magyar családok hagyják el otthonaikat. Ezt erősíti az a tény is, hogy általános iskola nem működik a településen, az óvoda pedig telített.

Tiszaadonyra, mint a környező települések mindegyikére, jellemző az „előregedés”.

2. ábra: Az állandó népességen belül a 0-14 évesek aránya és a 60-x évesek aránya (%)

forrás: TEIR

Az önkormányzat több mint 10 éve egy szociális szövetkezet létrehozásával kecskesajt gyártó üzemet működtet és kecskesajtot értékesít, mely ebben a régióban egyedülálló. A településen ez a legnagyobb foglalkoztató, amely helyi lakosokat foglalkoztat, van másik három településen jelenlévő nagyfoglalkoztatók, amelyek azonban többnyire ukrán vendégmunkásokat és a környező településeken élőket foglalkoztat. A Gáz-Grill Kft. rozsdamentes fémszerkezetek és

gázgrillkészülékek készítésével, exportálásával foglalkozik, valamint a Stahl-Bau Kft., mely vasszereléssel és vasszerkezetek megmunkálását végzi. A Kató-Fém Kft. profilja könnyűszerkezetes épületek építése és tetőfedése.

A település lakosságához képest a közmunkában foglalkoztatottak száma magas, 90-100 fő között változik, akár havi szinten is. A lakosok egy töredéke a Magyar Acélművek nyíregyházi telephelyén dolgozik, más jellemző munkáltató nincs.

A településen a polgármesteri hivatal korszerűsítése mellett az orvosi rendelő újult meg. Ezen felül főként GINOP-os projektek valósultak meg.

Konklúzióként elmondható, hogy Tiszaadonytárségi pozíciója tekintetében közepes pozícióban van: helyben viszonylag elégségesek, illetve a közelben elérhetőek a szolgáltatások, a munkaerőpiac viszont nehezebben érhető el. Ha van is munkahely a közelben, az nem kompatibilis a célcsoport munkavállalási képességeivel.

A település vegyes társadalmi szerkezetének fenntarthatósága tekintetében billegő település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya egyharmadnál magasabb, de kevesebb, mint a település lakosságának fele. A magasabb státuszú háztartások elköltöznek a településről. A település lakossága jellemzően enyhén csökken.

1.2 A település szerkezete

Tiszaadony egy aránylag kis lélekszámú település. A falu szalagtelkes utcafalú. A telkei rendezettek, az utcái szabályosak. Tiszaadony nem rendelkezik szegregátummal, teleppel. A lakosság területi átrendeződési folyamata lassú. A roma nemzetiség népességének növekedése és lakhatásuk megoldása azt eredményezte, hogy a Dózsa György út 9. és 21. (kb. 13 ingatlan), valamint a Petőfi út 1.-15. és 2.-22. között vásároltak újabb ingatlanokat (kb. 25), így e területen az ingatlanok elértéktelenedtek és így beszélhetünk arról, hogy szegregációval veszélyeztetett, telepszerű településrész van kialakulóban.

A település közművesített, víz, elektromos áram és gázellátás adott és kiépített, de szennyvízhálózat nem épült ki.

1. kép: Tiszaadony településszerkezete

forrás: Lechner Központ

Következtetés a településre jellemző területi szegregáció jellegének és mértékének tekintetében az, hogy nincs szegregált rész a településen, azonban a közeljövőben két veszélyeztetett terület alakulhat ki.

1.3. Lakhatással kapcsolatos fejlesztések

A településen lakhatással kapcsolatos fejlesztés nem volt, az önkormányzat lakhatási támogatást nyújt a rászorulóknak.

1.4. Az önkormányzat perspektívája és szerepvállalási készsége a programban

Az önkormányzat a bérlakásfejlesztéseket a alapvetően elutasítja, mert nem érzi indokoltnak a bérlakások létrehozását a településen. Ennek fő indoka az, hogy az élelmiszeradományok és a ruhaadományok esetében is komoly feszültségek jelennek meg a faluban, amelyek becsületsértésig és tettegességig is fajul egyes esetekben.

Az önkormányzat szeretné elkerülni a bérlakással kapcsolatos bonyodalmak átvállalását.

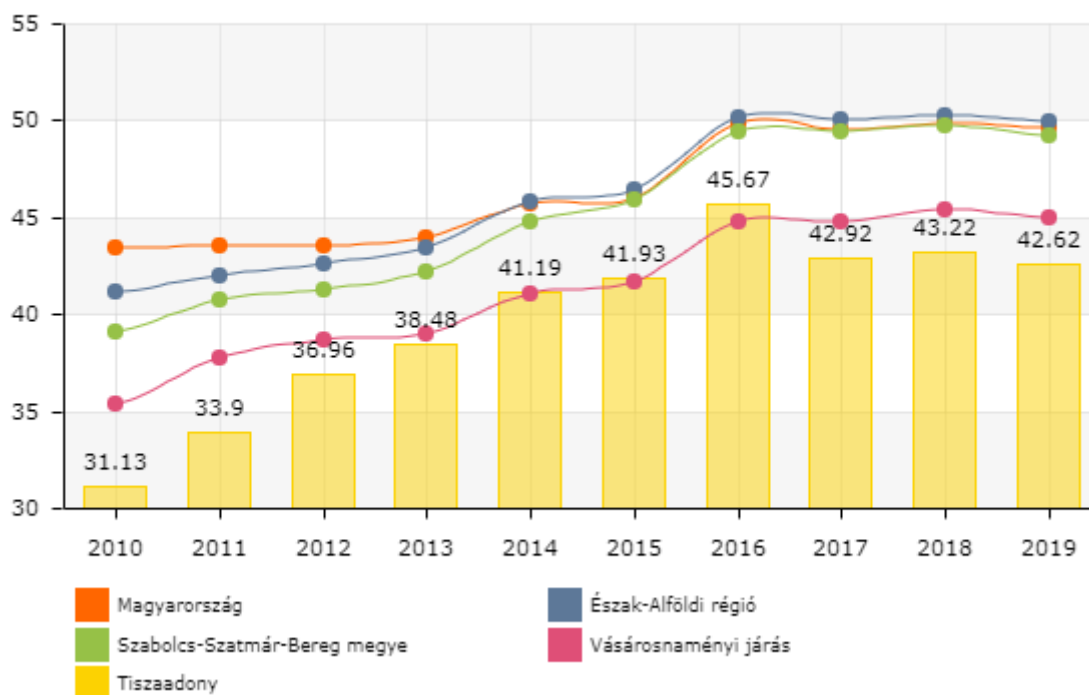
2. A lakosság helyzete

A település 660 fős lakosságából mintegy 30% roma nemzetiségű. A roma lakosság mintegy 85%-a a Dózsa György utcán és a Petőfi Sándor utcán él, a maradék 15% pedig a falu egyéb utcáiban. Ezek az utcák sem minősülnek azonban szegregátumnak, vagy szegregációval veszélyeztetett területnek.

A roma lakosság szinte mindegyike szegénységben, többségük mélyszegénységben él. Egyedüli bevételi forrásuk a közfoglalkoztatási programok keretében kifizetett bérek, valamint az egyéb jövedelempótló támogatások. Az önkormányzat törekszik rá, hogy minimum egy fő legyen minden családból foglalkoztatva, de van, hogy egy család összes felnőtt tagja foglalkoztatott.

Ennek fényében a település a száz lakosra jutó adófizetők száma tekintetében nem marad el a járási átlagtól.

(c) 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

3. ábra: Száz lakosra jutó adófizetők száma (fő)

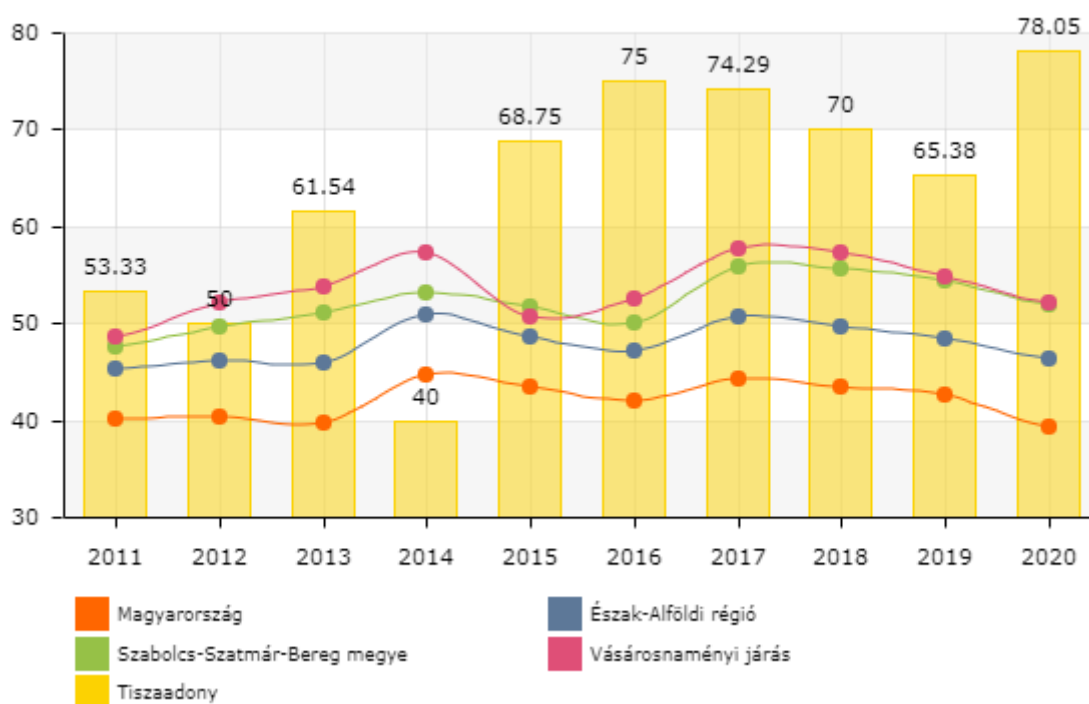
forrás: TEIR

A településen van más foglalkoztató, de ők jobban preferálják a vendégmunkásokat és más települések lakóit. Ez jobbra azért van, mert a helyi romák nem tudtak alkalmazkodni a helyi elvárásokhoz. A két vagy három műszak, a korán kelés, a munkaidő betartása komoly gondként van jelen, ami megmutatkozik a közmunkaprogramban is. Példának okáért, az óvodából már ebéd után hazaviszik a gyerekeket, ezért a kisgyerekes szülők már délben, önkényesen távoznak a kijelölt munkavégzés területéről.

Nagyon minimális az alkalmi munka lehetősége, mert a térségben a kézi munkát igénylő munkalehetőség kevés van. Elenyésző számban, de előfordul a fekete munka, az is idényszerű: jobbra gyümölcsszezon idején jellemző.

A nyilvántartott álláskeresők száma az aktív korú lakosságon belül 10 % alatt van. A regisztrált nők és férfiak közel azonos arányban vannak jelen. A felzárkóztató programoknak köszönhetően csökkent az általános iskolai alapvégzettséggel nem rendelkező személyek száma a felnőttkorú lakosság körében, de még mindig magas.

(c) 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

4. ábra: Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya (%)

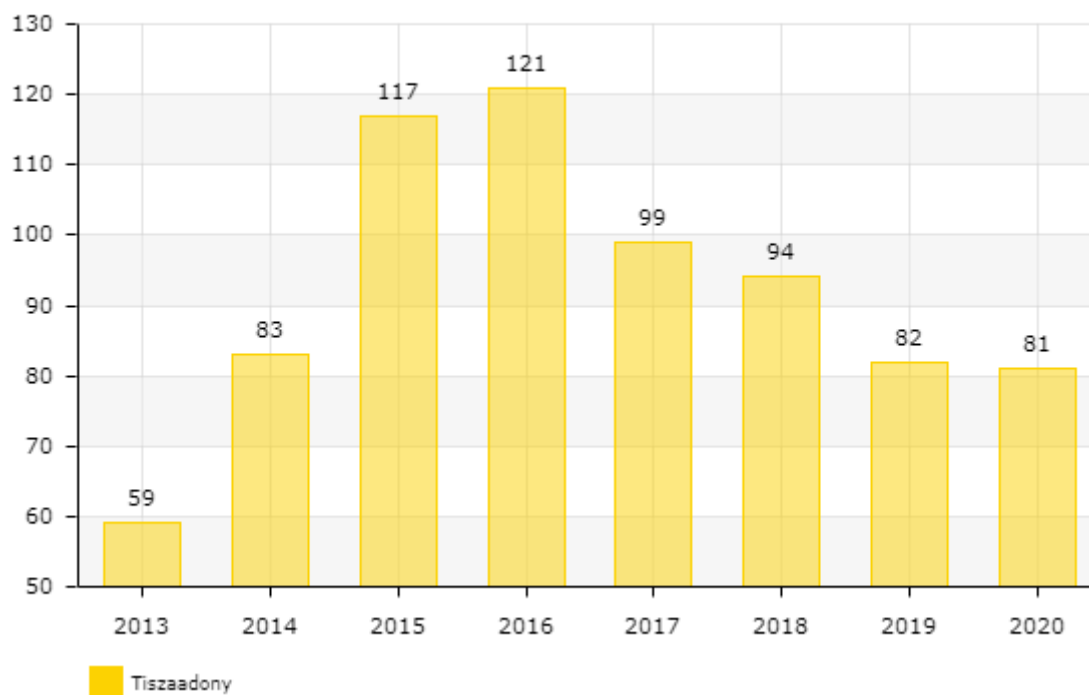
forrás: TEIR

A településen valósultak meg kompetenciafejlesztő tréningek, virágkötő és kőműves képzés, könnyűgépkészítő képzés.

A közfoglalkoztatottak belvízelvetési munkálatokat, önkormányzati utak helyreállítását, mezőgazdasági munka keretén belül uborkatermesztéssel, kecsketartással és sajt készítésével foglalkoznak.

A közfoglalkoztatottak száma évenként 120 és 80 fő között mozog, jelenleg 90 fő.

(c) 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TEIR-rel.

5. ábra: Közfoglalkoztatásban részt vevők havi átlagos létszáma, évi összesen (fő)

forrás: TEIR

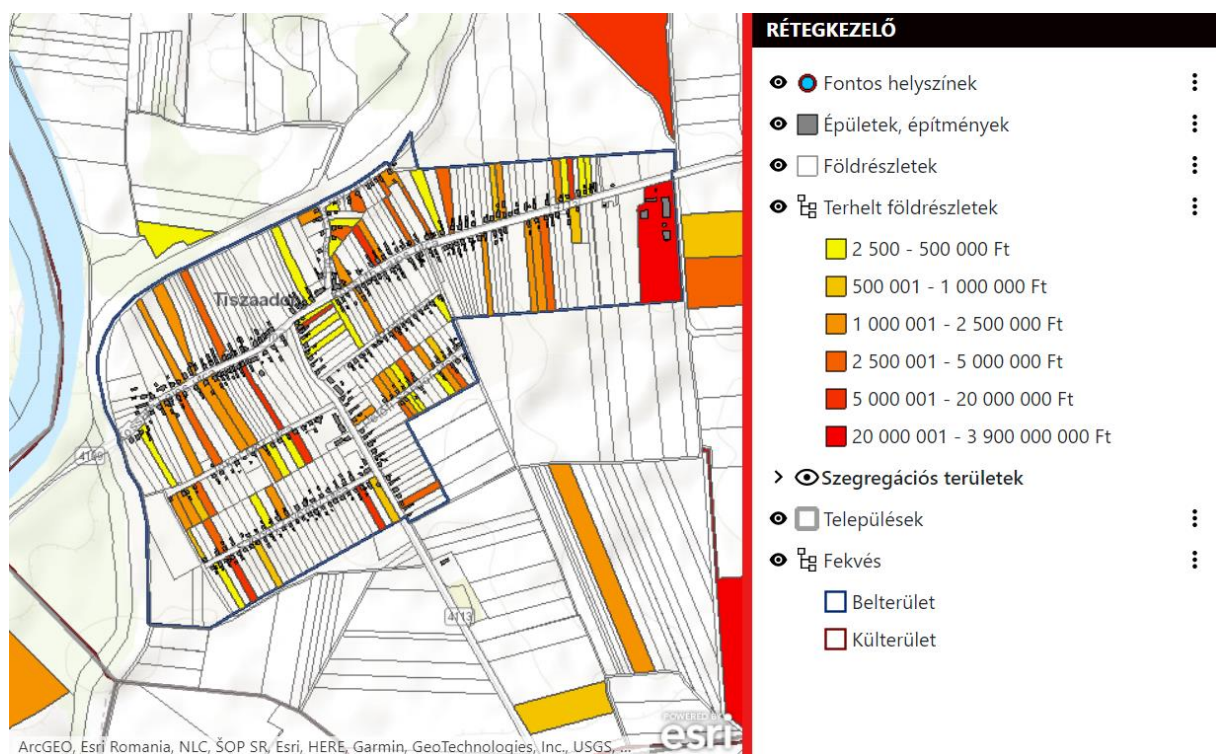
Tiszaadony-Vásárosnamény útvonalon a közlekedés jó, az utak állapotának tekintetében, mely elősegíti a tiszaadonyi lakosok munkavállalását, ha saját gépjárművel szeretnének Vásárosnaményban, vagy messzebb munkát vállalni. Az autópálya közelsége miatt jellemzőbbek a heti-havi ingázások is, például egy csoport Budapestre jár fel speciális takarítási munkákat végezni, illetve páran az építőiparban helyezkedtek el.

A vásárosnaményi varroda és a nyíregyházi Magyar Acélművek saját buszt indít dolgozói szállítására. Sajnos a tömegközlekedés ritka, különösen hétvégén nem megoldott, így a távolabbra utazók hátrányt szenvednek.

Össességében elmondható, hogy a roma lakosság helyzete és jövedelmi viszonyai nem mondható rossznak – a környező településekhez képest.

A településen hozzávetőlegesen 60 roma család él mintegy 40 ingatlanban. Mindössze 3 családnál van szűkítve a vízvezeték, illetve az áramszolgáltatás le van kapcsolva. A többi családnál a feltöltőkártyás villanyóra a jellemző, illetve sok a védendő fogyasztó is a településen.

A településen ismert az uzsora jelensége, de hivatalos eljárás nem folyik a személy ellen. A mélyszegények körében jellemző az adóssághalmozás, amely aztán letiltásig is fajulhat. Sok esetben csak ilyen esetben „vesz magán erőt” a családfő, és megy el dolgozni, hogy a hátralékait fizesse, majd miután törlesztett, újra indul előlről a folyamat. Öt és tíz közé tehető azon mélyszegénységben élő családok száma, melynek több mint 100.000 Ft végrehajtás alatti közüzemi tartozása van. A településen egy lakóingatlanra vonatkozó végrehajtás ismert.

2. kép: Eladósodottság a településen

forrás: Lechner Központ

A szociálisan rászorulóknak esetében lakástámogatási rendszer működik. Az elmúlt években valamennyi közüzemi szolgáltató felé a hátralékkal rendelkező állampolgárok száma nőtt.

A mélyszegények körében ismert probléma a droghasználat, és ismert a dealer is, ám ellene sincs büntetőeljárás, mert olyan alapanyagokkal kereskedik, amelyek önmagukban nem büntethetőek. Jellemző az alkoholizmus, illetve a szerek hatása alatti testi sértés, garázdaság, vagyon elleni bűncselekmények.

A mélyszegények kiszolgáltatott helyzetét enyhíti a jó a szociális ellátás, a rendszeres meleg étkeztetés biztosítása, a rendszeres és nagy mennyiségű adományozás, amelynek forrása egy

záhonyi szervezet.¹ Ez utóbbi számos feszültséget is szül, ugyanis sokszor az önkormányzat az, amelyik végül célkeresztbe kerül. A családsegítő hetente két nap érhető el a településen.

A mélyszegénységben élő családokra a 3-4 gyerekes családmódel a jellemző. Öt családnál van védelembe vétel, kiemelés az utóbbi években nem volt.

Családtípus	Családok száma:
	60
<u>Teljes nyomorban élő családok</u> : hosszabb távon is intenzív segítségre szoruló, alapvetően nincs munkaképes tagja a családnak, a család súlyos problémákkal küzd, tartós betegség/szenvedély-/mentális betegség jelen van. Teljes nyomorban élő család, akár magasfokú eladósodottság is jellemzi a családot. Ha van gyermek a családban, szülői kompetencia súlyosabb hiánya jelenik meg.	0
<u>Minimális öfenntartó képességgel rendelkező családok</u> : megélhetési gondokkal küzdő család, de van olyan tagja, aki valamilyen szintű munkát végez, akár alkalmi/idénymunkát, akár közfoglalkoztatásban vesz részt. A gyerekekről alapvetően gondoskodnak. Fejleszhető a család munkaerőpiaci részvétele.	20
<u>Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok</u> : viszonylag rendszeres munkával és jövedelemmel rendelkező család, ami nem feltétlenül jelent bejelentett munkából származik. Kiegyensúlyozottabb, rendszeres életvitellel rendelkeznek. Gyermeknevelési kompetenciáik viszonylag jók. Munkaerőpiaci részvétel fejlesztésére itt is szükség lehet.	20

¹ nem sikerült kideríteni, melyik szeretetszolgálat, vagy éppen a Vöröskereszt

3. A lakásállomány helyzete

A települési önkormányzat összesen két önkormányzati bérlakással rendelkezik. Ezen lakásokhoz jutás kérelem benyújtása után a képviselőtestület döntése alapján lehet hozzájutni. Szociális bérlakással az önkormányzat nem rendelkezik. Nincs olyan nem lakás célú ingatlan, amelyet lakás célra tud használni. Nem lakáscélú ingatlanban nem lakik senki. Elégtelen lakáskörülmények a településen a Dózsa György úton találhatóak, amely hét családot, és összesen 35 főt érint.

A településen szegregátum és szegregációval veszélyeztetett terület nincs, azonban a Petőfi utca és a Dózsa György utca a roma lakosok 85%-át tömöríti. Azonban ezen épületek sem mutatják a klasszikus szegregátumi képet, a házak többsége jó állapotú. Zsúfoltság csak pár családnál fordul elő, ahol a gyermekek száma meghaladja az öt főt.

3. kép: A Petőfi utca

forrás: Google Maps

4. kép: A Dózsa György utca

forrás: Google Maps

A településen 225 lakóingatlan található, amelyből 190 lakott. 35 darab lakatlan, ezek 1-2 kivételével mind romos, lakhatatlan, felújítása nem indokolt. A jó minőségű házak többsége a '90-es évekbeli szocpol támogatásoknak köszönhetően épült.

A lakásviszonyok rendezettek, szinte teljes mértékben a tulajdonos lakik a házában.

Lakástípusok (a lakott lakások tekintetében):	Lakások száma a mélyszegények körében: 60
életveszélyes házak	0
jelenleg nem életveszélyes, de kritikus állapotú házak, amelyeket nem érdemes felújítani	10
nem életveszélyes, de rossz állapotú házak, amelyek felújítással még egy időre lakhatóvá tehetőek (kb. 10 év),	10
jobb állagú házak, amiket érdemes modernizálni	40

4. A lakhatási beavatkozási terv

4.1 A lakhatási szegénység fő problémái

A szegénység az elszegényedés folyamatának felszínre kerülő problémái között a lakosság munkaerőpiaci helyzete, a munkanélküliségből eredő problémák, illetve a lakhatással összefüggő problémák, a hátralékok felhalmozódása szerepel.

A mélyszegénységben élők az aluliskolázottságnak és a motivátlanságnak köszönhetően nem jelennek meg a munkaerőpiacon, a jelentős részüket a közfoglalkoztatási programban foglalkoztatja az önkormányzat.

A családoknak felhalmozott tartozása nem jelentős, feltehetően 5-10 családnak van 100.000.- Ft-ot meghaladó tartozása. Túlzsúfoltság nem jellemző a lakásokban.

Családtípusok Lakástípusok	Teljes nyomorban élő családok	Minimális önfenntartási képességgel rendelkező családok	Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok	Adott lakástípusban a család helyzete szerint beazonosított családok száma összesen	Az adott lakástípusba tartozó családok száma összesen
azonnali életveszélyt jelentő lakás	0	0	0	0	0
rossz lakásállag, még nem életveszély, de nem érdemes rajta semmit csinálni	0	3	0	3	0
nagyon rossz állagú, de valami felújítással még egy ideig lakhatóvá tehető (5-10 év)	0	7	10	27	0
olyan lakás, amit érdemes felújítani, modernizálni	0	10	10	20	
Adott családtípusban a lakhatási helyzet szerint beazonosított családok száma összesen	0	20	20		
Az adott családtípusba tartozó családok száma összesen	0	20	20		

4.2. Fő beavatkozási irányok kijelölése és prioritizálási szintek

Adósságkezelés elindítása és folyamatos kiterjesztése a településen az egyik legfontosabb alapját képezi a magasabb szintű lakhatást nyújtó programoknak, mivel addig, míg az adósságok fennállnak, a családok nem tudják kellőképpen növelni a rendszeres jövedelmüket és így nem tudják vállalni a magasabb lakhatási költségek rendszeres fizetését. A hivatalosan fennálló adósságok jelentősen gátolják a bejelentett munkavállalást, hiszen a legális jövedelem megjelenésével rögtön megindul a tartozások levonása a fizetésből. Az uzsorával való eladósodás a családoktól havi szinten von el jelentős anyagi forrásokat, ami ellehetetleníti, hogy kitörjenek a nyomorból. Éppen ezért mind a hivatalos, mind az informális adósságokat kezelnie kell a programoknak. A közművek visszakapcsolásának is alapját képezi az adott típusú lakhatási költségekkel fennálló tartozás törlesztése. Az adósságkezelést a kevésbé eladósodott családok körében kell megkezdeni, akiknek a lakhatási körülményei így gyorsabban javíthatók, majd fokozatosan ki kell terjeszteni a mélyebben eladósodott családok felé.

Háztartásgazdálkodást, pénzbeosztás tudatosságát javító programok szükségesek, melyek megalapozzák a magasabb szintű lakhatási költségek rendszeres fizetését.

Magántulajdonú lakások felújításának segítésére kialakított program, ami többféle elemből tevődhet össze. A nagyobb léptékű programok kialakítására is szükség lehet, ami akkor hatékony, ha a családok együttműködésén és a saját erőforrásaik bevonásán nyugszik: a család saját munkájával és megtakarításaival járul hozzá a felújítás megvalósításához, míg a program építőanyagot és a szakembereket adja. A beavatkozás hatékonyságát növelheti, ha egy közösségi szintű, kalákaszerű program kerül kialakításra, melyben a résztvevők közösen dolgoznak az éppen felújítandó házon.

4.3. Bérlakásfejlesztés beavatkozási terve

A jelen, interjúk segítségével elkészült helyzetkép alapján a bérlakások kialakítása nem indokolt, amely az alábbi tények konklúziója lapján mondható ki:

- a településen a túlszűfolt házak és sokgyermekes nagycsaládok léte nem jellemző, elvétve fordul elő.
- kifejezetten életvitelre alkalmatlan ház nincs a településen

- kiemelések nem jellemzőek a településen
- a települési viszonyok jobbára rendezettek
- kifejezetten nagy adóssághalmozás és e következtében ház végrehajtás alatt nincs, ami miatt egy család elveszthetné az otthonát
- a mobilizáció nem jellemző, a település roma lakossága két utcában él, a kiköltözések nem jellemzőek
- a település elhagyása kifejezetten lakhatási szempontból nem ismert, a mobilizáció munkavégzés és elszármazás miatt történik

Mindezek mellett kiemelendő, hogy a bérlakásprogram, és bármely, magántulajdonú lakás fejlesztése és felújítása különösen nagy előkészületet és mérlegelést kíván, ugyanis Tiszaadony roma közösségén belül kifejezetten nagy konfliktust tud generálni, egy ruhaadomány-osztás is.

	Településen belül meglévő lakás	Új lakásépítés településen	Mobilizáció (településen kívüli lakás)	Összesen
Lakottan veszi meg a program a család lakását és felújítja (a család benne marad)	0			0
Üres lakást vesz a program				
A létrehozott bérlakásba olyan család költözik, akinek a megszűnt a lakhatása (lebontják, kilakoltatták)	0	0	0	0
Túlszűfolt lakásból szétköltöző család költözik be	0	0	0	0
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, de a program nem veszi meg a lakást	0	0	0	0
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, és a	0	0	0	0

program megveszi a megüresedett lakást				
Összesen	0	0	00	